

ΚΤΗΡΟΥ ΧΡΤΣΑΝΘΗ

ΠΑΠΑΛΕΟΝΤΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΤΡΑΣ

ΑΝΑΤΥΠΟΝ ΕΚ ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, 1971

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

1971

ΠΑΠΑΛΕΟΝΤΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΑΣ*

Π ρ ό σ ω π α :

ΠΑΠΑ ΛΕΟΝΤΙΟΣ
ΣΑΒΒΑΣ
ΑΓΝΩΣΤΟΣ
ΚΑΝΤΗΛΑΝΑΦΤΗΣ

ΣΕΡΑΣΚΕΡΗΣ
ΔΥΟ ΤΟΥΡΚΟΙ
ΦΩΝΕΣ

Στο Μωρηά ξεκίνησε ή 'Επανάσταση. 'Ο Γερμανός Πατρών σήκωσε επίσημα τὸ λάβαρό στην 'Αγία Λαύρα. 'Αλλά κι' ή Μεγάλη Πύλη πήρε τὰ πρώτα μέτρα. Πρόσταξε ὁ Σουλτάνος νὰ παραδοθοῦν στίς ἀρχές ὄλο τὸ πολεμικὸ ὕλικὸ — μαρούτι, ντουφέκια κλπ. Τὸ σχετικὸ διάταγμα διαβάστηκε καὶ στην Κύπρο στίς ἐκκλησίες.

'Ήταν τότε μέσα τοῦ 'Απριλίου τοῦ 1821. Κάποιος Σάββας ἔκρυψε ἕνα βαρέλι μαρούτι στὰ κελλιά τῆς Φανερωμένης στὴ Λευκωσία. 'Απὸ προδοσία τὸ βρήκανε οἱ Τοῦρκοι καὶ συλλάβανε τὸν Παπᾶ - Λεόντιο, ἐφημέριο τῆς Φανερωμένης, καὶ τὸν ἀποκεφάλισανε μὲς στὴ μέση τῆς ἀγορᾶς. Τὴν ἴδια μέρα ἀποκεφάλισανε μὲ τὴν ἴδια δικαιολογία ἄλλους πέντε. Αὐτοὶ ὑπῆρξαν τὰ πρώτα θύματα τοῦ '21 στὴν Κύπρο λίγο πρὶο μπροστὰ ἀπὸ τίς σφαγές τῆς 9ης 'Ιουλίου.

Αὐτὸ τὸ μονόπρακτο μὲ τίτλο «Παπᾶ - Λεόντιος ὁ πρωτομάρτυρας» ἀναφέρεται ἀκριβῶς στὸ τραγικὸ ἐκεῖνο πρωῖνό, πὸν συλλάβανε κι' ἀποκεφάλισανε τὸν Παπᾶ - Λεόντιο.

(Μπροστὰ στὰ κελλιά τῆς 'Εκκλησίας Φανερωμένης, "Ὁρθος βαθῆς).

Π α π ᾶ - Λ ε ὄ ν τ ι ο ς : 'Ετοῦτο τ' ἀνοιξιάτικο τὸ φῶς πὸν ξεμυτίζει ἀπάνω ἀπὸ τίς στέγες,
παιδί μου Σάββα, μὲ τρομάζει.
'Αφότου ή προσταγή μὲ τοὺς διαλαλητὲς στὰ σταυρο-
δρόμια διαλαλήθηκε
κι' ἀπὸ τὴν Πύλη τῶν γαῶν διαβάστηκε
κι' εἶδα στὸ πρόσωπο τῶν Χριστιανῶν τὸ βλέμμα
νὰ φοβᾶται
σὰν νὰ κτυποῦσε ὁ ἄνεμος παραθυρόφυλλα καὶ στέγες,
τρέμω τὸ φῶς τῆς χαραυγῆς, τὸ τρέμω.

* Μεταδόθηκε ἀπὸ τὸ Ραδιοφωνικὸν "Ίδρυμα Κύπρου στίς 9 Σεπτ. 1960. Παρουσιάστηκε στὴ σκηνὴ ἀπὸ τὸ Παγκύπριο Γυμνάσιο τὸ 1968.

- Σάββας : Παπᾶ μου, ἀκόμα ἡ νύχτα μᾶς κυκλώνει.
Δὲν ξεχωρίζουνε οἱ σκιές. Γι' αὐτὸ θὰ πρέπει τὸ
μπαρούτι
ἐδῶ μὲς τὰ κελλιά τῆς ἐκκλησίας νὰ τ' ἀποκρούουμε.
Τὸν Τοῦρκο ἢ Παναγιὰ Φανερωμένη θὰ τυφλώσει
νὰ μὴν ἀναζητήση ἐδῶ στὸν ἴσκιό της νὰ βρῆ τὴ
δύναμή μας,
τὸ μαῦρο τοῦτο ὕλικό. Ξεσηκωμὸς χωρὶς σπαθί, χωρὶς
μπαρούτι,
δὲ γίνεται, μηδὲ καὶ πανηγύρι.
- Παπᾶ - Λεόντιος : Τὰ μυστικά μπορῶ νὰ κρύβω μὲς τὸν τάφο τοῦ
μυαλοῦ μου.
Ξέρω τὴ γλῶσσα νὰ μετρῶ καὶ ν' ἀποφεύγω τὰ
ρωτήματα.
Τὰ χρόνια μὲ διδάξανε τὴν κίνησή μου νὰ κρατῶ σὲ
ἀπλὲς χειρονομίες,
ποὺ μολογᾶνε μοναχὰ τὴν ἡρεμία τοῦ στήθους.
'Αλλὰ τὸ φόνο ἢ ἱερωσύνη μου δὲ δέχεται.
- Σάββας : Τὰ παραλές, παπᾶ μου, μ' ὄλο ποὺ σὲ νοιώθω
κι' ἄς εἶμαι ζυμωμένος μὲς τὸ ἐμπόριο καὶ τὸν κίνδυνο.
Ξεσηκωθῆκαν στὸ Μωρητὰ τ' ἀδελφία μας, Παπᾶ-
Λεόντιε.
- Παπᾶ - Λεόντιος : Τὸ ξέρω.
- Σάββας : Καὶ τὸ ξεσήκωμα ζητᾶ μπαρούτι καὶ μολύβι καὶ σπαθιά,
ζητᾶ τροφὲς καὶ ρουχικά κι' ἓνα σωρὸ μιστά.
Ἦ τὸ μπαρούτι στὰ καρᾶβια μας φορτῶν
ἢ τὸ πουλῶ καὶ στέλλω τὴ μονέδα.
Οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὰ χτῆς τὰ σπίτια καὶ τὶς ἀποθῆκες
ἐρευνοῦν.
Μὲ ξέρουν γιὰ ἔμπορο ποὺ ταξιδεύω ἀπ' τὸ Βερούτι
ὡς τὸ Μισίρι,
κι' ἀπὸ τὴ Σμύρνη ὡς τὴ Θεσσαλονίκη.
Σήμερα θὰ μοῦ σκάφουνε τὸ σπίτι καὶ τὰ σπίτια τῶν
δικῶν μου
κι' ὡς πέρα στὸ χωριὸ θ' ἀνέβουν νὰ κοιτάξουν μήπως
βροῦνε
πολεμικὸ ὕλικό. Τοὺς τάιζα χρόνια μὰ ἦρθε κι' ἡ
σειρά μου
νὰ θέλουν νὰ μὲ φᾶνε ὀλόκληρο μὲ τὸ «ἔχει» μου.

- Παπα - Λεόντιος : Πόσα βαρέλια κύλησες μὲς τὸ κελλί;
Σάββας : Ἔνα μονάχα. Τ' ἄλλα θὰ μοιράσω ἐδῶ κι' ἐκεῖ.
Θὰ πάω στὴ Σγάλα νὰ κοιτάξω γιὰ καράβι.
Κάποιος μοῦ μίηνσε πὼς εἶδε ψαριανὸ ἢ σπετσιώτιο
πλεούμενο.
Ταχιά θὰ βρῶ τὸν τρόπο νὰ τὸ ξαναπάρω τὸ βαρέλι.
- Παπα - Λεόντιος : Ἡ Παναγιά μου ἄς προστατέψῃ τὰ κελλιά καὶ
προπαντὸς τὴν κεφαλὴ μας!
- Σάββας : Δὲ νοιώθω σίγουρος, παπα μου Λεόντιε. Θωρῶ
πὼς μ' ἄγριο βλέμμα παρακολουθοῦν τὸ βῆμα μας οἱ
Τοῦρκοι
κάτι μισομιλοῦν, κάτι μισοκοιτοῦν, κάτι μισοχαμογελοῦν.
(βήματα).
Ἄκουσες βήματα, παπα μου; Νοιώθεις τὸν ἀγέρα
νὰ σαλεύῃ;
- Παπα - Λεόντιος : Ἐμπνᾶει ὁ κόσμος γιὰ τὴν ἀγορά. Θὰ πρέπει πιά ν'
ἀνοίξω
κι' ἐγὼ τὴν ἐκκλησία.
- Σάββας : Κι' ὅμως τὸ βῆμα ἀκροπατοῦσε σὰν τὸ σύννεφο.
Δὲν ἄγγιξε τὸ χῶμα καὶ τὴν πέτρα σὰν τὸν δουλευτὴ
καὶ σὰν τὸν μαγαζάτορα.
- Παπα - Λεόντιος : Σὲ τέτοιαν ἐποχὴ φοβᾶσαι καὶ τὸν ἴσιο σου.
Τί νὰ σοῦ πῶ! Τὴ νύχτα ξαγρυπνῶ σὰν κάτι νὰ
προσμένω
μέσα ἀπ' τοὺς τοίχους τοῦ κελλιοῦ νὰ ξεπροβάλλῃ.
Θὰ πῆς πὼς κάποιες φαντασίες τοῦ νοῦ μὲ τυρανᾶνε
ἴσως γιὰ τὴν ἀνοιξη πλανιοῦνται οἱ ἴνες μας σὲ πάθη
ἀπ' τοὺς χυμούς!
Ἐγὼ θαρρῶ πὼς κάτι οἱ Τοῦρκοι θὰ ἐτοιμάζουν.
Εἶν' ὁ Κουτσούκ Μεχμέτ θεριὸ μὲς τὸ χαμόγελό του.
Ὁ διάβολος, Χριστὸς καὶ Παναγιά μου, μέσα στὸ
σαρίκι κι' ἦρθε
νὰ μαστιγώσῃ τὸ νησί μας γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας
κι' ἐκεῖνες τῶν γονιῶν μας.
Αἰσθάνομαι σφαγές, κοιτῶ σφαγές, ὁμιζομαι σφαγές.
Κύριε, μπροστὰ στὸ θρόνο σου γονυπετῶ νὰ μὴν
ἀφήσῃς τὸ πικρὸ ποτήριο
τὰ χεῖλη μας ν' ἀγγίξῃ.
(βήματα)

- Σ ά θ θ α ς : Ἄκοῦς τὸ σύρσιμο στὸν τοῖχο, σάμπως νὰ περνᾷ
φτερούγα;
- Π α π ᾱ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Μιὰ νυχτερίδα.
- Σ ά θ θ α ς : Κι' ὅμως ἀνθρώπινο ἄγγιγμα στὸν τοῖχο...
- Π α π ᾱ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Ἦχους ἀφήνουν κι' οἱ σκιές σὰν τρέμη τὸ μυαλό.
- Σ ά θ θ α ς : Θὰ τρέξω ὡς πέρα στὴ γωνία γιὰ νὰ προφτάσω αὐτὸ
τὸ βῆμα.
- Π α π ᾱ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Τί λάμπει μὲς στὴ φούχτα σου;
- Σ ά θ θ α ς : Μαχαίρι.
- Π α π ᾱ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Κάτω ἀπ' τῆς Παναγιᾶς τὸ βλέμμα μὲ μαχαίρι ὀρμᾶς;
- Σ ά θ θ α ς : Αὐτοὶ μπροστὰ στὴν Παναγιὰ προδοτικὰ
σέρονουν τὸ βῆμα (τρέχει).
- Π α π ᾱ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Ἦσκιος ἄς εἶναι, Παναγιὰ Φανερωμένη μου, κι' ἄς
εἶναι νυχτερίδα
κι' ἄς εἶναι φαντασία τοῦ νοῦ κι' ἀντίληψη βημάτων
ἀπὸ πέρα.
Ἔωρα ν' ἀνοίξω πιά τὴν ἐκκλησιά. Ἡ προσευχὴ θὰ
στρέψη τὸ μυαλό μου
μακρὰ ἀπ' τὶς σκέψεις τοῦ ξεσηκωμοῦ καὶ τῶν
φρικτῶν προαισθήσεων. (ἀκούεται τρεχάλα)
Τώρα κι' ἐγὼ πιά ξεχωρίζω μιὰ τρεχάλα,
πολλὴν τρεχάλα, βήματα καὶ σύρσιμο παράξενο κι'
ἀνάσα δύσκολη...
- Σ ά θ θ α ς : Τὸν εἶδες; Πέρασε ἀπ, ἐδῶ; Παπᾱ μου, μίλησε.
- Π α π ᾱ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Ξεχώρισα τρεχάλα κι' ἀγκομαχητό. Δὲν εἶδα τὴ μορ-
φή του.
Κάπου στὸ βάθος πέρασε καὶ χάθηκε ἀπ' τὸ μπροστινὸ
καγκέλλι.
- Σ ά θ θ α ς : Τὸν στρίμωξα μὲς τὴ γωνιά. Ρωμιὸς κατάσκοπος
ἢ Μαρωνίτης πλερωμένος εἶναι ἢ Τοῦρκος;
Δὲ μίλησε. Μὰ σήκωσε τὸ χέρι κι' εἶδα πὼς ἄστραφε
τὸ χέρι του
κι' ἄστραφε ἑμένα τὸ μυαλό μου κι' ἄστραφε τὸ
βλέμμα μου
καὶ τὸ μαχαίρι μου ἀνταπόδωσε τὴν κίνησή του.
Δὲν ξέρω ἂν πέτυχε τὸ κτύπημά μου.
- Π α π ᾱ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Ἡ πράξη τούτη πιά μᾶς μολογᾷ.
Πρέπει μακρὰ νὰ πάρης τὸ μαρούτι.
Ὁ καταδότης τώρα θὰ ζητᾷ κι' ἐκδίκηση, ἂν τὸν
πέτυχες,

ἢ πληρωμὴ γιὰ τὴ σκληρὴ δουλειά του.
Πέφτει στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν μας τὸ βαρέλι κι' ἴσως
ἔχουμε
κι' ἀντίποινα στοὺς ἐπιτρόπους, στοὺς ἱερεῖς καὶ στὴν
περιουσία.
Τί μὲ κοιτάζεις; Δὲν χωράει ἀναβολὴ σὲ τέτοια δύσκολη
στιγμὴ.

Εἶναι τριγύρω ἀκόμα τὸ σκοτάδι.

Σάββας : Δὲ βλέπω πιά τὴ θεραπεία. Ξεκίνησεν ἡ μαύρη ἀνα-
ποδιά.

Παπᾶ μου, φεύγω γιὰ τὴ Σκόλα κι' ἂν τὸ θέλῃ ἡ
Παναγιά
ἢ θᾶβρω τὸ καράβι καὶ νὰ φευγατίσω τὸ μπαρούτι ἦ...
τί νὰ σοῦ πῶ...

Παπᾶ - Λεόντιος : Ἄς μὲ φωτίσῃ ὁ Κύριος ποῖο δρόμο νὰ διαλέξω.
Νὰ μεταφέρω τὸ βαρέλι ἢ νὰ σιωπήσω καρτερῶντας;

Σάββας : Ἄς μὲ ὀδηγήσῃ ὁ Κύριος...

Παπᾶ - Λεόντιος : Ἄς σὲ φωτίσῃ ὁ Κύριος κι' ἂς πετύχῃ ἡ συμφωνία σου.

Σάββας : Ἡ εὐχὴ σου.

Παπᾶ - Λεόντιος : Ἡ προστασία τῆς Παναγίας στὴν κεφαλὴ σου.

Σάββας : Ἄμην, (φεύγει).

Παπᾶ - Λεόντιος : Δὲν ἔχουνε τὰ χέρια μου τὴ δύναμη ν' ἀνοίξουν τὸ ναό.
Ἡ σκέψη μου ἀναδίνει μίσημα. Ἡ καρδιά μου
ἀκολουθεῖ

ἴσκιους βαριοὺς χωρὶς τὸ μῦθο τῆς θρησκείας.

Πρέπει νὰ κρύψω τὸ βαρέλι ἄλλοῦ. (ἀκούονται βήματα)

Ποιοὶ νᾶναι τοῦτοι πού θὰ θέλουν νὰ βοηθήσουνε μὲ
κίνδυνο τοῦ σώματός τους;

Χαθήκανε τὰ βήματα. Δὲν κόντεψε χριστιανὸς στὴν
ἐκκλησία;

Ποῖος μουμουρᾷ μέσα στὸν ἴσκιο ἐκεῖ; Ποῖος εἶσαι;

Ἄγνωστος : Τὸν ἄκουσα, παπᾶ μου, πὺ ἐξιστόρησε τὴν τέχνη του.

Μοῦ ἀρφωσε ἄδικα στὸν ἄμο τὸ μαχαίρι.

Μὰ δὲ μπορῶ νὰ βγῶ στὸ δρόμο. Στὴ γωνία ἐκεῖ ἡ
περίτολος φυλάγει.

Δὲν εἶμαι καταδότης.

Παπᾶ - Λεόντιος : Σιγά, παιδί μου. Τί νὰ κάνω; Ποιὸ νὰ βρῶ νὰ μᾶς
συνδράμῃ;

Δὲν ξέρω ἀπὸ πληγές... νὰ σ' ὀδηγήσω μὲς τὴν ἐκκλη-
σία καὶ νὰ σὲ κρύψω στὸ ἱερό.

Στὸ μεταξὺ θὰ φέξῃ γιὰ καλὰ καὶ κάποιος πὺ θάρθῃ
νὰ προσκυνήσῃ

μπορεῖ νὰ βρῇ ἓνα τρόπο νὰ σὲ πάρουμε ἀπ' ἐδῶ χωρὶς
ν' ἀντληφθοῦνε οἱ Τοῦρκοι.

Στὸ μεταξὺ θὰ πλύνω τὴν πληγὴ σου μὲ κρασί.
(ἀκούονται βήματα).

Ἔγνωστος : Βήματα ἀκούω.

Παπαῖ - Λεόντιος : Γνωστὰ πατήματα. Θαρρῶ ὁ καντηλανάφτης.

Καντηλανάφτης : Ποιοὶ εἴσαστε; Προσκυνῶ. Παπαῖ-Λεόντιε. Κι' αὐτός;
Ποιὸς εἶν' αὐτὸς μιὰ τέτοιαν ὥρα στὰ κελλιά;

Παπαῖ - Λεόντιος : Πληγώθηκε τυχαῖα. Μὰ πρέπει νὰ τὸν κρύψουμε
προτοῦ τὸν βρῇ ἡ περιπόλος.

Θὰ τοῦ ζητήσῃ ἐξήγησιν. Κι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ μᾶς
στοιχίσῃ.

Καντηλανάφτης : Πολλὰ τολμοῦμε σὲ μιὰ τέτοιαν ἐποχὴ. Θαρρῶ γυρνοῦν
τις γειτονιὲς

καὶ καταγράφουν τὰ πλουσιόσπιτα.

Παπαῖ - Λεόντιος : Ἐμᾶς δὲν πρέπει νὰ σκοτίζουν τοῦτα τὰ καμώματα.
Λιποψυχᾶς καθὼς θὰ πολυσκέφτεσαι.

Λοιπόν, μπορεῖς τὸν ἄνθρωπο μονάχος σου νὰ πάρῃς
μὲς τὴν ἐκκλησίαν;

Ἔγνωστος : Μπορῶ τὰ πόδια μου νὰ σύρω.

Στὸ κάτω-κάτω ζάχαρη δὲν εἶμαι κι' ἄς μὲ πῆρε ὁ
ἄλλος γιὰ χαμένο,

προδότη, καταδότη, κι' ἴσως ἐξωμότη.

Παπαῖ - Λεόντιος : Κουνήσου κι' ἀνοιξε τὴν ἐκκλησίαν.

Καλοναρχᾶτε, ψάλλετε νὰ φαίνωνται ὅλα φυσικά.

(ἐνῶ φεύγουν οἱ δυὸ)

Ἔχει πιά φέξει. Βήματα ἀκούω βαριά. Ἡ ἀστυνομία;

Τί μὲ κοιτᾶτε; Ὑπάρχει δεύτερος; Ὑπάρχει, δὲν
ὑπάρχει; (ἀκούονται βήματα)

Ἡ προδοσία ξεκίνησε ἢ τυχαῖα περνᾶ περιπόλος;

Μήπως θ' ἀρχίσουν οἱ σφαγὲς κι' οἱ ἀρπαγὲς μ' αὐτὰ
ἢ ἐκεῖνα τὰ προσχήματα;

Ἦ Παναγία Φανερωμένη, ἀπότρεψε ἀπ' τὸν οἶκο σου
τὸ καθετὶ κακό. (ἀκούονται ψαλμωδιές)

Ποῦ βρῆκεν τοῦτο γιὰ ὀρθρινό; Τὴν ὑποψία θὰ δώσουν.

Ἦ! Παναγία Φανερωμένη μου, τὸν πρόποντα ὕμνο
φώτισε νὰ βροῦνε.

Νὰ κλείσω τὸ κελλί, νὰ τὸ κλειδώσω ἢ νὰ τ' ἀφήσω
ὀρθάνοιχτο ἢ μισόκλειστο;
Τὴν περιέργεια μὴν ξυπνήσω;
Μὰ τί θὰ κάμω; τί θὰ κάμω;

Σερασκέρης : Παπᾶ Λεόντιε, κἀλημέρα. Μάθαμε τὰ νέα σας καὶ τὶς
προκοπές σας.

Λένε πὼς νύχτα ἀκόμα στὸν περίβολο τῆς ἐκκλησίας
σας κἀνανε τὸ φονικὸ

δικοὶ σου ἀνδρῶποι, συγγενεῖς σου ἢ καὶ καλόγεροι.
Ποιὸς ξέρει;

Ἐσὺ τὴν ξήγηση θὰ δώσης. Λέν πὼς κρύψανε
μπαρούτι,

ντουφέκια κι' ἄλλα σύνεργα πολέμου.

Θαροῶ τοῦ λόγου σου στὴν ἐκκλησία τὴν διαταγὴ σας
διάβασες

πὼς πρέπει στίς ἀρχές νὰ παραδώσουν οἱ Ρωμοὶ κι' οἱ
Μαρωνίτες κι' οἱ Ἀρμένηδες

μπαρούτι, κάμες καὶ ντουφέκια.

Παπᾶ - Λεόντιος : Τὴν ἐξοχότητά σου προσκυνῶ μὰ δὲν καταλαβαίνω
τὸ τί λέγεις.

Ἐμεῖς πιστὰ τὸ νόμο ἀκολουθᾶμε καὶ οἱ δουλειές τῆς
νύχτας

δὲν εἶν' γιὰ μᾶς τοὺς ὑπηρέτες τοῦ Θεοῦ.

Σερασκέρης : Τὸ μαῦρο ράσο κρύβει κάρβουνα παπᾶ μου.

Σβυσμένα ἂν εἶναι καὶ τ' ἀγγίξης σὲ λερώνουν.

Κι' ἂν ἀναμμένα καίγονται τὰ δάκτυλά σου.

(φέρνουν οἱ Τοῦρκοι στρατιῶτες τὸν ἄγνωστο
καὶ τὸν καντηλανάφτη)

Κοίταξε, κουβαλᾶνε αὐτὸ μὲ ματωμένο τὸ μανίκι καὶ
τὸν ὄμο του.

Ὁ ἄλλος;

Παπᾶ - Λεόντιος : Καντηλανάφτης.

Σερασκέρης : Αὐτὸς μαχαίρωσε τὸν ἄνθρωπο;

Καντηλανάφτης : Ἀφεντικὸ, τὰ πόδια σου φιλῶ, δὲν ξέρω γιὰ μαχαί-
ρωμα καὶ γιὰ φιλονικεῖες.

Τὸν βροῖκα πληγωμένο καὶ σὰν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ
τὸ μάξιψα,

μὲ τὸ κρασί τοῦ ξέπλυνα τὸν ὄμο,
κι' αὐτὸς στὴν ψαμιωδία βοήθησε.

- Παπᾶ - Λεόντιος : Εὐχαριστῶντας τὸ Θεό.
 Σερασκέρης : Τοῦτο σημαίνει πὼς γνωρίζεις γιὰ τὸ φονικὸ καὶ
 κρύβεις
 ποιὸς τῶκανε καὶ ποιὰ ἡ αἰτία του κι' ὁ σκοπός.
 Ἐ ἐσεῖς οἱ δύο, κοιτάχτε στὰ κελλιὰ γραμμὴ ποιὸν
 κρύβουνε
 κι' ἂν ἔχη φυλαγμένο ἐκεῖ πολεμικὸ ὕλικό.
 Ἔνα βαρέλι μὲ μπαρούτι λένε πὼς φυλάξανε στὴν
 ἐκκλησία.
 Παπᾶ μου, δύσκολοι οἱ καιροὶ καὶ πρέπει νὰ σταθοῦμε
 δίπλα-δίπλα
 νὰ σώσουμε τὸν Κύπρο ἀπ' τὴν καταστροφή.
 Συνήθισα τὸν τόπο αὐτὸ κι' ὁμολογῶ σᾶς ἀγαπῶ
 σὰ φίλους.
- Παπᾶ - Λεόντιος : Ὁ βίος κι' ἡ πολιτεία μου μὲ δείχνουν φίλο σας.
 στὸ νόμο ὑπάκουο κι' ἄνθρωπον ἐνάρετο.
 Δὲν ἁμαρτάνω ἂν ἔμπρὸς σὲ ἀνθρώπους περιγράφω
 τὸν χαρακτῆρα μου μιὰ κι' ἡ περίσταση τὸ θέλει.
- Σερασκέρης : Στὴ Ρούμελη καὶ τὸ Μωρῆὰ ξεκίνησε ὁ ξεσηκωμὸς σας
 κι' ἀρχίσαν τὰ φουσαῖτα μας νὰ πολεμοῦν.
 Λένε πὼς τὰ καράβια τὰ σπετσιώτικα καὶ τὰ ὑδρέϊκα
 μαζεύονται γιὰ βρώμικες δουλειές.
 Ἡ ἀρμάδα ἡ τούρκικη θὰ τὰ βουλιάξῃ καὶ θὰ κάψῃ
 τὰ νησιά.
 Ἐσὺ βογγολογᾶς ἀπ' τὶς πληγές; Μωρὲ γιατί δὲ λὲς
 ποιὸς σὲ μαχαίρωσε;
- Ἄγνωστος : Δὲν ξέρω ποιὸς. Στὴ σκοτεινιά μιὰ σκιά μὲ ζύγωσε
 κι' εἶδα νὰ πέφτῃ ἀπάνω μου μιὰ λάμψη ἀπ' τὸ λεπίδι.
 Κινήθηκα. Κι' ἀντὶ νὰ καρφωθῶ στὸ στήθος
 μὲ βρῆκε ἡ μαχαιριά στὸν ὄμο.
 Ὑστερα χάθηκε ἡ σκιά σὰ νυχτερίδα.
- Σερασκέρης : Ποιὸς εἶσαι τέλος πάντων; Τί γυρεύεις;
 Ἄγνωστος : Ἀπὸ τὴ Σκάλα κι' ἦρθα γι' ἀγορὲς στὴ Λευκωσία.
 Νυχτώθηκα. Γνωστοὺς δὲν ἔχω. Θέση μὲς τὰ χάνια
 δὲ μπόρεσα νὰ βρῶ. Καὶ νόμισα γιὰ τόπο σίγουρο ἐδῶ
 σὲ μιὰ γωνιά νὰ μείνω.
 Μὰ πλήρωσα βαριά κι' ἀκόμα...
- Σερασκέρης : Τί θὰ συμβῆ δὲν ξέρεις. Μὴ σὲ στείλανε τὰ ξένα
 κονσουλάτα

- νὰ δῆς τὴν κίνησή μας μὲς τὴ Λευκωσία;
 Βρὲ σύ, μὴν εἶσαι καταδότης;
- Παπᾶ - Λεόντιος : Ποιανού;
- Σερασκέρης : Ἔχει σπετσιώτικα καράβια στὰ λιμάνια ἐδῶ.
 Μὴν τάχατε ἐμπορεῦεται καὶ τοῦτος τὸ μπαρούτι;
 Ἦ στέλλεις τρόφιμα στοὺς ἄλλους στοὺς Μωρητὰ ἢ λεφτά;
- Παπᾶ - Λεόντιος : Καὶ θᾶρθη σκοτεινά, προτοῦ χαράξῃ, ἐδῶ νὰ βρῇ
 λεφτά;
- Σερασκέρης : Εἴσατε τόσο πονηροὶ καὶ δύσκολοι ποὺ καθετὶ κανεῖς
 πρέπει ἀπὸ ἐσᾶς νὰ περμιμένη.
 Ἐσὺ ὁ καντηλανάφτης τί γνωρίζεις γιὰ τὴ σκιά
 ποὺ κάρφωσε τὸν ἔμπορα ἀπ' τὴ Σγάλα;
- Καντηλανάφτης : Ἔχω παιδιὰ καὶ μιὰ ἄρρωστη γυναῖκα καὶ πολλὴ
 φτώχεια πολλὴ κι' ἀρχίζουν νὰ μὲ παίρνουνε τὰ χρόνια,
 πῶς θέλεις, ἐξοχώτατε, νὰ ξέρω γιὰ ἔμπορους καὶ σκιᾶς
 στὰ σκοτεινά
 καὶ μαχαιρώματα κι' ἐπαναστάσεις καὶ καράβια;
- Σερασκέρης : Πολυμιλᾶς.
- Παπᾶ - Λεόντιος : Δὲν κατοικᾷ μὲς τὰ κελλιά τῆς ἐκκλησιᾶς.
 Δυὸ δρόμους παραπέρα εἶναι τὸ σπίτι του.
 Λέει τὴν ἀλήθεια.
- Σερασκέρης : Παπᾶ μου, ποῦναι τὸ μπαρούτι;
 Ποῦ κρύβεις τὸ βαρέλι;
- Παπᾶ - Λεόντιος : Μεγάλε μου ἄρχοντα, δὲν ἀσχολοῦμαι μὲ μπαρούτια
 καὶ ντουφέκια.
 Δὲν κυνηγῶ, μηδ' ἐμπορεύομαι.
 Μονάχα ξέρω ποῦ φυλάγουν οἱ ἐπίτροποι τὸ κερί, καὶ
 ποῦ τὸ λάδι.
- Σερασκέρης : Ἡ δευτέρη ἢ σκιά μολόγησε πῶς συναντήθηκες μὲ
 κάποιον
 ποὺ κίλησε ὡς ἐδῶ βαρέλι. Καὶ θαρρῶ τὴν νύχτα
 βαρέλια μὲ μπαρούτι κουβαλᾶνε κι' ὄχι μὲ κρασί ἢ
 μὲ λάδι.
- Παπᾶ - Λεόντιος : Δεύτερη σκιά;
- Ἄγνωστος : Δεύτερη σκιά; Θαρρῶ πῶς γλύστρησε μιὰ σκιά στοὺς
 πλάϊ μου
 μὰ νόμισα πῶς ἦτανε καλόγερος ἢ τοῦτος ὁ καντη-
 λανάφτης.
- Παπᾶ - Λεόντιος : Ὅμοιολῶ πῶς χάνω τὴ σειρὰ τοῦ λόγου μου, γιὰτὶ
 δὲ νοιώθω

- τὸ τί σημαίνουν ὄλ' αὐτά.
 Ἀ' Τ ο ὕ ρ κ ο ς : 'Ανοίξαμε ὄλα τὰ κελλιά μὰ τίποτα δὲ βρήκαμε.
 Οἱ δυὸ καλόγεροι στὰ βορεινὰ κελλιά ἀπ' τὸ φόβο
 τουρτουροῦν
 καὶ δὲ μποροῦν νὰ σύρουνε τὸ βῆμα.
 Δὲν ξέρουν τίποτα γιὰ τὸ βαρέλι. Κι' οὔτε ποὺ μπορεῖς
 νὰ καταλάβης
 τί τσαμπουνᾶν, γιὰτὶ τὰ χάσανε κι' ἡ γλῶσσα τους
 κολλάει στὸν οὐρανίσκο,
 καὶ παλαβομιλᾶνε.
- Σ ε ρ α σ κ έ ρ η ς : 'Ανοίξετε ὄλα τὰ κελλιά;
 Ἀ' Τ ο ὕ ρ κ ο ς : 'Ἐξὸν ἔτοῦτο ἐδῶ ποῦναι μισάνοικτο.
 Σ ε ρ α σ κ έ ρ η ς : Κι' ἂν εἶν' μισάνοικτο βαρέλια δὲ χωρεῖ;
 Π α π ᾶ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Εἶν' ἀνοικτὰ πολλὰ κελλιά γιὰ νὰ μποροῦν οἱ ξένοι
 νὰ βρίσκουν ἄσυλο τῆ νύχτα.
 (μπαίνει ὁ Τοῦρκος στὸ κελλί).
- Σ ε ρ α σ κ έ ρ η ς : Κι' ἂν ἔμεινε μισάνοικτο γιὰτὶ προφτάσαμε
 προτοῦ τελειώσετε τὴν ἄνομή σας πράξει;
 Ἀ' Τ ο ὕ ρ κ ο ς : 'Ἐδῶ 'ναι τὸ βαρέλι, σερασκέρη.
 Π α π ᾶ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Βαρέλια τοῦ λαδιοῦ;
 Σ ε ρ α σ κ έ ρ η ς : Κουπάνα του μὰ ντουφεκιὰ νὰ δοῦμε ἂν εἶναι λάδι
 ἢ πιτσιλίσιμο κρασί.
- Π α π ᾶ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Μὴ πρὸς Θεοῦ θὰ τιναχτοῦμε στὸν ἀγέρα.
 Σ ε ρ α σ κ έ ρ η ς : Τὸ γνῶριζα πὼς τάχες συζητήσῃ με τὸ Σάββα.
 "Ἄν ὅμως μολογοῦσες θὰ σοῦ χάριζα τὴν κεφαλή.
 Μὲ τὴν σιωπὴ σου συνεργοῦσες. Πάει νὰ πῆ ξέρεις
 περισσότερα.
- Π α π ᾶ - Λ ε ό ν τ ι ο ς : Μὲ τοὺς πολλοὺς ἄς ἐνωθῆ ἡ δική μου τύχη.
 Δὲ θᾶθελα ξεχωριστὰ τῆ χάρη. 'Ὡστόσο δὲ συνέρρησα.
 Δὲν εἶχα παραγγείλει νὰ μοῦ φέρουν τὸ βαρέλι κι'
 ἔδειξα
 μεγάλη δυσκολία νὰ τὸ δεχτῶ. 'Ἡ περίσταση μὲ φέρνει
 γιὰ συνεργό.
- Σ ε ρ α σ κ έ ρ η ς : "Ἐχεις ἀκόμα τύχη ἂν τὸ θελήσης.
 " Ἀ γ ν ω σ τ ο ς : Γράφτηκε ἡ τύχη του, ἄρχοντά μας, μὲ τὰ λόγια σου.
 Σ ε ρ α σ κ έ ρ η ς : Τὰ λόγια πάντοτε δὲ μολογοῦν τὶς σκέψεις.
 Λοιπόν, καντηλανάφτη;
 Κ α ν τ η λ α ν ά φ τ η ς : Ποῦ θᾶβρουνε ἀποκοῦμι τὰ παιδιὰ μου κι' ἡ γυ-
 ναίκα μου;
 ποιὸς θὰ ξοφλήσῃ τὸ χρεωμένο μου τὸ σπίτι;

- Σερασκέρης : Μ' ἕνα σου λόγο ἂν τύχη καὶ γνωρίζεις περισσότερα.
 Καντηλανάφτης : Καὶ τί μπορεῖ, ἄρχοντά μου, νὰ γνωρίζῃ ἕνας καντη-
 λανάφτης;
 Ἐγὼ μαζεῦω τὰ σακούλια μὲ τὰ ἐλιόφυλλα κι' ἀνάβω
 τὰ καντήλια
 καὶ λειώνω τὸ κερὶ νὰ φτιάξω τὶς λαμπάδες,
 καὶ πλένω τὸ σιτάρι γιὰ τὰ κόλλυβα.
- Σερασκέρης : Δὲ σὲ ρωτῶ γιὰ τὶς δουλειῆς τῆς ἐκκλησιάς.
 Ἐν ἑξέρῃ, σὲ ρωτῶ, ποῦ κρύβουνε μαρούτι καὶ
 ντουφέκια
 καὶ ποιοὶ μαζεύονται κρυφὰ ἂν μαζεύονται καὶ ποῦ
 τὰ λένε στίς κρυφές μαζώξεις τους κι' ἂν ἐτοιμάζουν
 τίποτα κακό.
- Καντηλανάφτης : Μονάχα μιὰ βραδυά.
 Παπαῖ - Λεόντιος : Μά τί 'ναι τοῦτα τὰ καμώματα;
 Τὸ νοῦ μᾶς ἔδωσε ὁ Θεὸς νὰ συγκρατᾷ τὴ γλῶσσα.
- Σερασκέρης : Καντηλανάφτη, μίλησες ἢ τὰ παιδιά σου στέλνω ν'
 ἀλλαξοπιστήσουν
 καὶ τὴ γυναῖκα σου πουλῶ γιὰ δούλα στὰ χαρέμια.
- Καντηλανάφτης : Δὲν ἔρχονται στὴν ἐκκλησιά. Μὰ πᾶνε ἄλλοῦ καὶ
 συζητᾶνε.
- Παπαῖ - Λεόντιος : Μὴν παίρνεις στὸ λαϊμό σου ἄθῶες ψυχές, καντη-
 λανάφτη.
 Ἡ χόχλαση κι' ἢ πίσσα δὲ θὰ σβύσουνε τὸ κορμί σου.
- Σερασκέρης : Παπαῖ μου, ἂν δευτερώσης λόγο θὰ σοῦ κόψω τὸ κεφάλι.
 Παπαῖ - Λεόντιος : Τὸ βλέπω κι' ὄλας μὲς τὰ χέρια μου κομένο.
- Σερασκέρης : Μιὰ λέξη σου καὶ σώζει δυὸ κεφάλια
 κι' ἴσως κι' ἐτοῦτο ἐδῶ τὸν τρίτο.
- Ἄγνωστος : Κάλιο κομμένο τὸ κεφάλι. Ἡ χόχλαση κι' ἢ πίσσα
 δὲ θὰ τρῶνε τὸ κορμί σου
 αἰῶνες αἰώνων,
 ἐσὲ καντηλανάφτη.
- Καντηλανάφτης : Κι' ἂν χάσω τὰ παιδιά μου θὰ κερδίσω τὸν παράδεισο;
 Στὸ κάτω κάτω τί μὲ νοιάζει ἂν ἄλλοι σκέφτονται
 κρυφὰ
 καὶ μυστικὲς δουλειῆς δουλεύουν;
- Παπαῖ - Λεόντιος : Κοιτάζει ἢ Παναγία μὲ τ' αὐστηρό της βλέφαρο.
- Ἄγνωστος : Θὰ σὲ κατατροπώσει.
- Σερασκέρης : Παπαῖ μου, μὴ ζυγώνεις ἀπειλητικά.

- Καντηλανάφτης : Γέροντα, θὰ σιωπήσω. Τρέμω τὴν κατάρα σου
καὶ τρέμω τὴ ματιά σου.
- Σερασκέρης : Πρῶτα ὁ παπᾶς. Τραβήχτε τον ἀπὸ τὰ ράσα, σύρτε τον
στὸν δρόμο,
κτυπήστε τον καὶ φτύστε τον νὰ μαζευτοῦνε οἱ ραγιαδες
μὲς τὴν καρδιά τῆς ἀγορᾶς καὶ κόψτε τὸ κεφάλι του
νὰ πάρουνε τὸ πρῶτο μάθημα μὲ τὸ δικό του πάθημα
νὰ μὴ μοῦ κρύβουν τὸ μπαρούτι,
μηδὲ νὰ μὲ ζορίζουνε μὲ μυστικὲς συνάξεις.
- Παπᾶ - Λεόντιος : Τὴν ἀδικία νὰ τρέμη ἡ κεφαλή σου.
Θαρθῆ καὶ σέσανε ἡ σειρά. Πληρώνουμε τὸ καθετὶ
ἐδῶ στὴ γῆ, ἐξοχώτατέ μου σερασκέρη.
- Σερασκέρης : Σκασμός, παπᾶ. Κτυπήστε τον, τὸ γυιὸ τοῦ σεϊτάνη.
Καντηλανάφτη, μίλησε. Κοιτᾶς; δὲ χωρατεύω.
Ἄν θέλῃς νὰ γλυτώσης τὸ κεφάλι σου κι' ὄλο τὸ
σπιτικό σου,
θὰ μοῦ ξηγήσης ποῦ μαζεύονται οἱ Ρωμιοὶ καὶ τί
κρυφὰ σκαρώνουν.
Μήπως μαζεύονται κι' ἐδῶ Μωραῖτες ἢ Πολίτες;
Κάτι μαθαίνω γιὰ ἐταιρίες καὶ μυστικὲς ὁμάδες καὶ
δὲν ξέρω τί.
- Ἄγνωστος : Ποῦ νοιώθει τὸ κουτσούβελο ἀπὸ τέτοια;
Θὰ πῆ καμμιά ψευτιά κι' ἀθώους θὰ πάρη στὸ
λαιμό του
ποῦ ἔχουν κι' αὐτοὶ παιδιὰ καὶ χρέη καὶ σπιτικό.
- Σερασκέρης : Κουτσούβελο τὸ λές; Μὰ ἐγὼ μὲ μιὰ ματιὰ τὸν λέω
ξεφτέρι.
Καντηλανάφτη, βλάκα σὲ περνᾶνε καὶ σιωπᾶς; Ἐξὸν
ἂν εἶναι ἀλήθεια.
- Καντηλανάφτης : Φοβήθηκα τοῦ γέροντος τὴν κατάρα. Ἄλλοιῶς θὰ μολο-
γοῦσα καθετὶ ποῦ ξέρω.
Καὶ λέω πὼς ξέρω ἕνα σωρὸ καὶ σπίτια κι' ἄτομα
καὶ ξένους
κουβαλητοὺς ἀπ' τὰ λιμάνια κι' ἀπ' τὴν ξηνητιά,
κάποιους ποῦ λὲν πὼς εἶν' ἐμπόροι καὶ πρῶτα τευτές,
μὰ ἄλλες δουλειὲς σκαρώνουν καὶ χαρτιά ὑπογράφουν
καὶ λεφτὰ μαζεύουν
καὶ γράφουν καὶ ξεγράφουν καὶ μιλοῦν δυὸ-τρεῖς
λαλιές,

- ρωμέικα δὲν εἶναι, τούρκικα δὲν εἶναι.
- Σερασκέρης : Πωπώ! πολύξερος καὶ διάβολος μοῦ φαίνεσαι.
Τ' ἀκοῦς, μωρέ, τὰ πόσα ξέρει καὶ τὸν λῆς κουτσού-
βελο;
- Φωνή : ὦ! ὦ! Τοῦ κόψαν τὸ κεφάλι.
- Σερασκέρης : Τ' ἀκοῦς, καντηλιανάφτη; μίλησε καὶ πῆς τα καθαρά,
ἀλλοιῶς σὲ περιμένει γιαταγάκι ἀκονισμένο.
- Φωνή : ὦ! ὦ τοῦ μπῆξαν τὸ κεφάλι στὸ κοντάρι.
- Σερασκέρης : Καὶ τὸ δικό σου τὸ κεφάλι σὲ ψηλὸ κοντάρι θὰ τὸ
μπήξουν
νὰ τὸ περιδιαβάζουνε στὶς γειτονιές.
- Καντηλιανάφτης : Θὰ στὰ ξηγήσω ἕνα πρὸς ἕνα, δῶσε μου καιρό,
φοβᾶμαι αὐτοῦ τὸ βλέμμα σάμπως νὰ ζητᾶ νὰ μοῦ
καρφώσει
κατάστηθα μαχαίρι κοφτερό.
- Σερασκέρης : Θάρθῃ κι' αὐτοῦ ἢ σειρὰ νὰ δῆ ψηλά,
ἀπάνου στὸ κοντάρι τὸ κεφάλι του.
- Φωνή : ὦ! ὦ! στὴν ἐκκλησιά νὰ στήσουμε τὸ σεβαστὸ
κεφάλι του.
- Ἄγνωστος : Ἔρχονται.
- Καντηλιανάφτης : Ἔρχονται. Φέρνουν τὸ κεφάλι. Τὸ σεβάσμιο του
κεφάλι.
Δὲν ξέρω τίποτα. Δὲν εἶπα τίποτα. Δὲν ξέρω.
- Ἄγνωστος : Τὴ χόχλαση γλυτώνεις.
- Καντηλιανάφτης : Καὶ τὴν κατάρα τοῦ παπᾶ Λεόντιου,
τοῦ πρώτου μάρτυρα.
- Ἄγνωστος : Τοῦ πρώτου μάρτυρά μας.
- Σερασκέρης : Μαζεύτε τους... ἀποκεφαλίστε τους.
- Ἄγνωστος : Στὴν ἐκκλησιά...
(Ψάλλουν Τῆ Ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια).
- Μιὰ Φωνή : Καὶ μεσοῦντος τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς τοῦ Σωτηρίου
ἔτους 1821 ἀπεκεφαλίσθη καὶ ἐτελειώθη Παπᾶ Λεόν-
τιος ὁ τῆς Φανερωμένης Ἐφημέριος πρὸς δόξαν τοῦ
Χριστοῦ καὶ τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Κύριος ἄς
κατατάξῃ αὐτὸν τὸν ταπεινὸν Κύπριον ἱερέα μεταξὺ
τῶν νεομαρτύρων...

ΚΤΗΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

(3)